

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО

DOI: 10.18372/2307-9061.74.19903

УДК 342.9(045)

Д. О. Безzubов,

доктор юридичних наук, професор

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7183-5206>

М. С. Денисюк,

здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Державний університет «Київський авіаційний інститут»

проспект Любомира Гузара, 1, 03058, Київ, Україна

E-mails: dbezzubov@ukr.net, 7495492@stud.kai.edu.ua

Мета статті: сформулювати пропозиції щодо вдосконалення правового базису для створення системи безпеки діяльності підприємств/суб'єктів господарювання на основі результатів аналізу організаційно-правової та економічної складової їх діяльності, виявлених проблем у забезпеченні безпеки, окреслення моделей забезпечення безпеки діяльності суб'єктів господарювання та безпеки підприємництва зокрема. **Методи дослідження:** використано основні наукові методи формальної логіки, системного аналізу та метод класифікацій. Метод системного аналізу застосовано відповідно для визначення спеціальних та загальних механізмів правового забезпечення діяльності підприємства. Метод формальної логіки дозволив визначити наукові погляди на проблеми безпеки підприємництва. Метод класифікацій дозволив визначити шляхи подальшого удосконалення інституційних основ адміністрування забезпечення безпеки діяльності підприємств. Метод прогнозування дозволив окреслити шляхи удосконалення організаційної складової безпеки діяльності підприємств. Метод моделювання дозволив визначити місце і роль організаційних та юридичних елементів у системі забезпечення безпеки діяльності суб'єктів господарювання. **Результати:** дослідження правових засад адміністрування забезпечення вищого рівня безпеки підприємства є частиною дослідження проблем прикладної економічної науки, філософії права, господарського та міжнародного економічного права. Визначено основні функції, принципи та методи забезпечення безпеки суб'єктів господарювання. Запропонована модель безпеки підприємства як сукупність умов і показників його діяльності, які формують середовище безпечної діяльності. Визначено категорію «аутопоез безпеки підприємства», що розуміється як елемент самостійної регуляції системи безпеки підприємства. Результати, викладені в даній науковій статті, дозволяють визначити подальші кроки для вивчення проблем організаційної і правової складової забезпечення безпеки діяльності суб'єктів господарювання. **Обговорення:** проблеми підвищення рівня безпеки діяльності суб'єктів господарювання є прикладними з позиції розвитку філософії права та економічного права. Дискусійною є пропозиція щодо формування організаційно-правової моделі безпеки підприємництва. У широкому розумінні вона передбачає систему заходів забезпечення безпеки підприємництва на державному рівні. Такі заходи спрямовані на протидію загрозам і небезпекам в усіх сферах функціонування суспільства задля стабільності і гарантій досягнення успішних результатів господарської діяльності.

Ключові слова: об'єкт безпеки; суб'єкт безпеки; послуги у сфері безпеки; система забезпечення безпеки; аутопоез; підприємство; суб'єкт господарювання; безпека підприємництва.

Постановка проблеми та її актуальність. В умовах глобалізації, змін геополітичних векторів держав та в умовах «плаваючої» світової економіки дуже гостро постає питання забезпечення безпеки здійснення економічної діяльності великих корпорацій та підприємств, зокрема на мікрорівні – рівні суб'єктів господарювання.

Однією з головних проблем ринкової економіки є забезпечення безпеки функціонування підприємств транспортної галузі. Під забезпеченням безпеки підприємства розуміється процес встановлення загроз нормальному функціонуванню суб'єкта господарювання та застосування адміністративних важелів впливу з метою нейтралізації загроз економічного характеру.

Аналіз досліджень і публікацій з проблеми. У сучасній науці права проблему безпеки підприємництва та діяльності підприємств висвітлювали у своїх працях В.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко, М.І. Ануфрієв, І.В. Арістова, О.М. Бандурка, О.О. Бандурка, Ю.П. Битяк, В.Т. Білоус, Л.І. Бородин, В.О. Заросило, Р.А. Калюжний, С.В. Ківалов, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, С.Ф. Константінов, В.В. Конопльов, О.В. Копан, В.Я. Наспок, В.А. Ліпкан, О.А. Мартиненко, О.А. Музика-Стефанчук, В.І. Олефір, О.І. Остапенко, В.П. Петков, А.М. Подоляка, Т.О. Проценко, Л.А. Савченко, А.А. Стародубцев, М.М. Тищенко, О.Н. Ярмиш та ін.

Проблема юридичних механізмів забезпечення безпеки діяльності підприємств та інших суб'єктів господарювання має два основних базиси: перший базис – це парадигма безпеки підприємництва в суспільних відносинах, другий базис – стан відсутності загроз і небезпек економічним суспільним відносинам та діяльності самого суб'єкта господарювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Юридичні механізми забезпечення безпеки підприємництва – це сукупність нормативних актів, юрисдикційних повноважень та адміністративних елементів, завданням яких є встановлення стану відсутності загроз і небезпек у формі

економічного ризику діяльності окремого підприємства, держави та суспільства в цілому.

Типовими загрозами економічній безпеці підприємств транспортної галузі є: а) економічні загрози – тобто ймовірність отримання негативного економічного результату від функціонування підприємства у вигляді економічного збитку, фінансових втрат та економічного негативного результату діяльності; б) технічні загрози – це визначена та непередбачена загроза.

Основні проблеми безпеки підприємницької діяльності в умовах глобалізації економічних відносин такі: а) ринкова економіка, побудована на конкуренції, є дуже динамічною системою, а значить і дуже небезпечною; б) ринок транспортних послуг перебуває на стадії становлення та постійних змін, і тому його механізми ще не відпрацьовані; в) у державі відсутні сталі норми права захисту інтересів суб'єктів підприємництва.

Спеціалісти з безпеки вважають, що одним із шляхів створення для недержавних підприємств передумов для економічного виживання в умовах ринкових відносин є виявлення та нейтралізація загроз економічній стабільності підприємства, що і є суттю діяльності щодо забезпечення безпеки підприємства.

Безпека суб'єкта залежить від різних факторів. Шкоду його інтересам може бути завдано у результаті несприятливої економічної політики держави, протиправних дій конкурентів, кризових явищ в економіці, непередбачуваних змін кон'юнктури ринку, стихійного лиха, надзвичайних подій, управлінської некомпетентності, соціальної напруги тощо [1].

Отже, фактори, що впливають на рівень безпеки підприємств/суб'єктів господарювання можуть бути внутрішніми і зовнішніми, економічними та неекономічними, об'єктивними і суб'єктивними.

Об'єктом безпеки підприємства, передусім економічної, є вся система його повноцінного функціонування. Уразивши хоча б один із об'єктів безпеки підприємства, останнє зазнає

відповідного впливу на окрему свою ділянку/структурний підрозділ, що може обернутися небезпекою або загрозою втрати балансу рівноваги виробничо-господарського механізму підприємства. Кожне підприємство (суб'єкт господарювання) має як загальний об'єкт безпеки, так і специфічний, через особливості його діяльності.

Безпосередня організація забезпечення безпеки перерахованих вище об'єктів покладена на суб'єктів безпеки підприємства, а саме відповідальних осіб, підрозділи, служби, органи, відомства та установи.

Суб'єктів безпеки діяльності підприємств/суб'єктів господарювання можна класифікувати за такими ознаками: I. *Залежно від приналежності*: а) власні служби безпеки, що входять у структуру суб'єктів господарювання і повністю утримуються за їх кошти. Структура цих підрозділів базується залежно від рівня становлення фірми, масиву питань, вирішення яких покладає на ці служби керівництво підприємства на тому чи іншому етапі її розвитку; б) самостійні комерційні чи державні організації, що наймаються суб'єктом господарювання для виконання функцій щодо забезпечення окремих або всіх аспектів його безпеки. Такі суб'єкти, як правило, спеціалізуються або на режимно-охоронних послугах, або суто на економічних, правових чи консультаційних послугах. II. *Залежно від безпосередньої участі у забезпеченні безпеки підприємства*: а) спеціальні суб'єкти, створені виключно для виконання функцій щодо забезпечення безпеки суб'єкта господарювання, як її власна служба безпеки, так і залучена на умовах договору; не спеціальні суб'єкти, до безпосередніх функцій яких входить ряд таких, що спрямовані на забезпечення безпеки підприємства; б) решта персоналу та структурні підрозділи, участь яких у здійсненні заходів щодо забезпечення безпеки підприємства має винятковий характер. III. *Залежно від форми власності та підпорядкування*: а) державні органи здійснюють повноваження щодо безпеки суб'єктів фінансово-господарської діяльності, до структури яких вони входять, або ж надають послуги стороннім фірмам на умовах укладених договорів, прикла-

дом чого є діяльність Державної служби охорони МВС України щодо заходів безпеки усіх без винятку комерційних банків в Україні; б) недержавні органи, які представлені охоронними організаціями, аналітичними центрами, інформаційними та консалтинговими службами, які за відповідну плату на умовах договору надають послуги щодо охорони об'єктів, здійснюють захист інформації, комерційної таємниці тощо. До цієї групи суб'єктів належать і власні служби безпеки підприємства недержавної форми власності. IV. *Залежно від правової основи функціонування (легітимності суб'єктів)*: а) офіційні органи, що функціонують у межах чинного законодавства України та міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України; б) нелегітимні структури, діяльність яких відбувається поза правовим полем України. Наразі їх функціонування має динаміку до зменшення, що викликано відмовою суб'єктів бізнесу від їхніх «послуг», однак відкидати їх існування не варто. Зазначені суб'єкти пропонують свої послуги через погрози, насилля, погроми, гарантуючи при цьому захищеність від подібних структур, але за умови фінансової залежності. Зазвичай такі послуги пропонують суб'єктам підприємництва, діяльність яких повністю або частково відбувається в тіні, що є підставою для шантажу.

Перелік зазначених вище суб'єктів безпеки підприємств/суб'єктів господарювання, крім останнього, успішно формує ринок послуг щодо забезпечення безпеки бізнесових структур. Найчастіше вітчизняні підприємці формують попит на фізичну охорону будівель, інкасацію, комплекс захисних заходів від рекету і прослуховування телефонних каналів зв'язку, приміщень, а також від прослуховування та несанкціонованого втручання в діяльність комп'ютерів і комп'ютерних мереж, від проникнення вірусів.

Дещо меншим попитом користуються послуги щодо організації захисту документованої інформації, насамперед тієї, що містить державну і комерційну таємницю. Також недостатньо уваги приділяється роботі з персоналом, допущеним до конфіденційної інформації [2].

Недостатньо з позиції безпеки досліджується проблема зовнішніх контактів підприємства.

Тут пропонується аналіз репутації співвиконавців, контрагентів, їхньої кредитоспроможності, фінансової спроможності; вивчення конкурентів, дослідження ринку, тобто забезпечення прикладних аспектів безпеки сучасного маркетингу. Винятком є лише комерційні банки, для яких вивчення потенційних клієнтів – питання виживання, тісно пов'язане з поверненням кредитів.

З позиції аналізу сучасного світового ринку послуг безпеки близько 60% обсягу укладених угод становлять охоронні послуги; послуги технічного забезпечення та консультування – по 15% відповідно; послуги приватного розшуку – 10%.

Зауважимо, що ринок охоронних послуг складається з приблизно рівних частин стосовно охорони стаціонарних об'єктів, особистої охорони, охорони масових заходів, супроводження вантажів і цінностей під час транспортування. Якщо підприємству не вистачає власних можливостей і можливостей охоронної компанії, найнятої підприємством на постійній основі, то підприємство звертається на ринок спеціалізованих послуг, які пов'язані з ринками товарів (технічних засобів безпеки), спеціалістів та інформації.

Наразі ринок послуг у сфері безпеки досить складно аналізувати, оскільки він характеризується відсутністю чітких меж. Як правило, фірми, що працюють на цьому ринку, – багатопрофільні, а тому виділити компанії, що надають послуги лише у сфері безпеки, можна тільки досить умовно [3].

Система забезпечення безпеки підприємства включає три основних напрями з позицій норм безпекознавства: перший напрям – це забезпечення фізичної безпеки та безпеки периметру, офісних та складських приміщень; другий напрям – це забезпечення фінансової та економічної безпеки підприємства і третій напрям – це забезпечення всіх видів безпеки, що необхідні для нормального функціонування суб'єкта господарювання (кадрова безпека, збереження господарської таємниці, безпека зовнішніх відносин та контактів керівництва підприємства).

Перший напрям, окреслений нами по суті, – це найпоширеніші види діяльності спеціалізо-

ваних охоронних структур: охорона офісних приміщень; підготовка і надання тілоохоронців; підготовка професійних тілоохоронців; консультації; охорона вантажних перевезень; охорона автостоянок; встановлення технічних засобів безпеки.

Серед інших спеціальних послуг, що надаються спеціалізованими компаніями (агентствами безпеки), переважають такі, як охорона масових заходів, продаж зброї, створення локальних систем криптографічного захисту інформації, спільне з поліцією патрулювання.

У системі безпеки діяльності підприємницьких структур, що пов'язані із наданням транспортних послуг, переважне місце віддається організаційно-правовим заходам забезпечення безпеки [4].

Організаційно-правові заходи забезпечення безпеки діяльності суб'єкта господарювання – це комплекс активних дій та використання нормативних актів, метою яких є забезпечення стабільності його функціонування на всіх напрямках діяльності та забезпечення отримання максимального економічного або соціального ефекту від господарської діяльності.

У структуру організаційно-правових заходів забезпечення безпеки підприємства входять: а) структура нормативних актів та законодавства у сфері забезпечення безпеки; б) компетенція управління щодо забезпечення безпеки підприємства; в) система забезпечення економічної безпеки. Ці складові формують юридичний механізм забезпечення безпеки підприємництва. Цей механізм є універсальним і може бути застосованим до всіх сфер підприємницької/господарської діяльності. Фактично можна говорити про організаційну модель забезпечення безпеки підприємництва.

Однією із умов повноцінного функціонування юридичних механізмів забезпечення безпеки підприємства є сукупність нормативно-правових актів у сфері економічних суспільних відносин. Ці суспільні відносини формують спеціальну галузь безпеки «безпека діяльності підприємства».

Потрібно зазначити, що основним параметром рівня безпеки підприємства є система показників діяльності підприємства, як сукупність

всіх економічних, соціальних і юридичних параметрів діяльності підприємства та рівнів отриманого результату [6].

Модель забезпечення безпеки підприємництва може функціонувати лише за наявності всіх елементів і необхідних зовнішніх умов. Функціонування окресленої моделі адміністративного забезпечення безпеки можливе за таких умов:

- а) зміни навколишнього середовища;
- б) розвитку ситуації небезпеки і загрози;
- в) удосконалення моделі та її самовдосконалення адекватно складності загроз і небезпек (тобто здатності до самостійного вдосконалення на наявній практичній і юридичній базі).

На нашу думку, до категорії безпеки підприємства можливе застосування терміну «аутопоез», оскільки запропонована модель виникає і формується незалежно від початкових вихідних даних його діяльності [7]. Єдиний елемент, що змінюється, – це рівні забезпечення «безпекового» середовища і ефективність кадрового наповнення цієї діяльності на окремому підприємстві.

«Аутопоез безпеки підприємства» – це філософська категорія вимірів безпекового середовища підприємства, яка означає створення саморегульованої системи безпеки підприємства незалежно від початкових даних і мети створення, незалежно від ступенів його розвитку, розвитку системи безпеки та його функціонування.

На підставі вище викладеного доцільно виокремити і категорію «системи забезпечення суспільної безпеки підприємницької діяльності (у широкому аспекті)», а саме: це система теоретичних, методологічних, організаційно-правових, управлінських заходів, спрямованих на забезпечення процесу управління станом суспільної безпеки у сфері підприємництва у формі протидії загрозам і небезпекам в усіх сферах функціонування суспільства і гарантування прогресивного й нормального розвитку суспільства в майбутньому періоді шляхом планування і контролю економічних показників держави та окремих юридичних осіб.

Наприклад, забезпечення безпеки підприємницької діяльності великих корпорацій, особливо на американському ринку, таких як «Coca-Cola», «Nike», «Puma», Intel та інших, визнача-

ється широким спектром заходів безпекового характеру та наявності спеціалізованих департаментів. Особливість штатної структури головних офісів цих фірм передбачає наявність особливого департаменту – це департамент прогнозування та аналізу зовнішнього середовища, який включає всі види аналітики стосовно забезпечення безпеки корпорації (юридична, психологічна, економічна, фінансова, банківська, фізичної безпеки та безпеки «вихідного та неробочого дня» певних категорій працівників корпорації). Завданням даного департаменту є встановлення найбільш вразливих елементів при забезпеченні комерційної таємниці та ймовірних ризиків і небезпек у діяльності корпорації. Опрацювання вхідної інформації йде на трьох рівнях: перший – це моніторинг зовнішнього середовища, другий – визначення вразливих елементів системи діяльності корпорації, третій – прийняття рішення щодо активних дій, четвертий – впровадження рішень в практику діяльності, п'ятий – аналіз, контроль, висновки, коригування здійснених дій щодо забезпечення безпеки.

У вузькому розумінні систему забезпечення безпеки підприємництва варто розуміти як сукупність державних і недержавних організацій, нормативно-правових актів і повноважень суб'єктів управління, які здійснюють діяльність в інтересах досягнення оптимального стану функціонування суб'єктів підприємництва. Фактично мова йде про систему антикризового управління суб'єктом підприємництва та вимірами результатів його діяльності [8].

Нормативні акти у сфері забезпечення безпеки підприємництва формують певні напрямки такої діяльності: фінансова безпека – це параметри рівнів досягнення фінансового ефекту в діяльності підприємства [8]; економічна безпека – рівні стійкості до негативних економічних змін [9]; та макrorівні застосування економічних показників до результатів діяльності окремого підприємства [10].

Сукупність нормативних актів у сфері економічного права дозволяє визначити формально-правовий аспект категорії забезпечення безпеки діяльності підприємств/суб'єктів господа-

рювання з позиції категорії «безпека підприємництва».

Безпека підприємництва – це стан суспільного середовища у сфері бізнесу, за якого відсутні загрози і небезпеки. Досягнення цього стану можливе лише здійсненням дій уповноваженими суб'єктами забезпечення безпеки. Ці дії повинні мати кілька ознак: активність – реалізація повноважень шляхом впливу на зовнішнє середовище, тобто на його стан та ймовірну зміну такого стану; цілеспрямованість – мета і завдання вищеназваних дій повинні мати заздалегідь запланований кінцевий результат (теоретичний – відновлення або підтримання стану безпеки, практичний – реалізація повноцінного функціонування окремої галузі чи ланки суспільства в режимі відсутності загроз і небезпек); постійність у часі і просторі – така діяльність не повинна зупинятись незалежно від зовнішніх обставин (наприклад, за відсутності небезпек чи загроз).

Наприклад, у Положенні про систему управління безпекою руху на залізничному транспорті зазначено про політику безпеки руху, якої має дотримуватися підприємство у своїй діяльності. Вона охоплює основні принципи та підходи, якими керується підприємство для забезпечення та підвищення безпеки руху з урахуванням типу, характеру та видів діяльності підприємства, а також ризиків у сфері безпеки руху. Сама ж безпека руху поїздів та маневрової роботи (безпеки руху) визначається як комплекс організаційних і технічних заходів, спрямованих на забезпечення безаварійної роботи та утримання в постійній справності залізничних споруд, колій, рухомого складу, обладнання, механізмів і пристроїв [11]. Дане положення є прикладом процесу забезпечення технічної безпеки на транспорті як профілактики виникненню ймовірних загроз і небезпек техногенного характеру.

Варто звернути увагу, що в стандартах транспортної безпеки країн ЄС безпеку на транспорті визначено як відсутність загрози життю, здоров'ю людей, майну, тваринам, рослинам і довкіллю, що перевищує граничний ризик.

Загальне забезпечення безпеки діяльності суб'єктів підприємництва здійснюється і забезпечується завдяки наявності відповідної право-

вої бази, тобто наявності законів, указів, постанов, наказів. Без цих нормативних актів безпека підприємництва не має правозастосування, виступаючи виключно теоретичною абстракцією.

Висновки. Система забезпечення режимів безпеки суб'єктів господарювання повинна будуватися на основі встановлення параметрів безпеки їх середовища та аналізу ймовірних рівнів загроз і небезпек. Система забезпечення безпеки має нормативний та організаційний рівень, які визначаються через нормативно-правове поле держави та самого підприємства/суб'єкта господарювання. В умовах глобальної економіки суб'єкти господарювання повинні особливу увагу приділяти підготовці персоналу в сфері забезпечення безпеки власної діяльності. Юридичний механізм забезпечення безпеки підприємницької діяльності потрібно розглядати як складову частину суспільних відносин у сфері економіки. Забезпечення безпеки всіх рівнів та видів є частиною основної мети діяльності підприємства/суб'єкта господарювання – отримання прибутку або позитивного соціального ефекту.

Література

1. Ayala F. Analisis de los conceptos fundamentales de riesgos y aplicacion a la definicion de tipos de mapas de riesgos geologicos. Boletion Geologico y Minero. 1990. 101-103. № 2. P. 108–109.
2. Barhtouse L. Risk assessment – ecology. Mech. eng. 1984. 106. № 11. P. 36–39.
3. Deelen C. Methods for assessing the risk of environmental contamination / Risk manag. chem. environ.: Proc. NATO com. challenges Mod. Soc. Pilot study risk manag. chem. environ. Oslo, Apr. New York; London, 1989. P. 25–36. DOI: https://doi.org/10.1007/978-1-4684-5604-2_3
4. Domingue G. Approaches to risk assessment (management) / Toxic. Subst. J. 1984. 6. № 2–3. P. 97–103.
5. Ареф'єва О.В. Планування економічної безпеки підприємств: монографія. Київ: Вид-во Європ. ун-ту, 2005. 170 с.
6. Бондаренко О.М. Формування комплексної системи показників для оцінки рівня економічної безпеки авіакомпанії. Проблеми систем-

ного підходу в економіці: зб. наук. праць. Вип. 5. Київ: НАУ, 2003. С. 155–160.

7. Varela F. Autopoiesis as a way of organizing living systems; its characteristics and modeling. Munich: Phren, 2000. P. 234–244.

8. Василенко В.О. Антикризове управління підприємством: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2003. 342 с.

9. Горячева К.С. Фінансова безпека підприємства. Сутність та місце в системі економічної безпеки. Економіст. 2003. № 8. С. 65–67.

10. Живко З.Б. Економічна безпека підприємства: сутність, механізми забезпечення, управління: монографія. Львів: Ліга-Прес, 2012. 256 с.

11. Про затвердження Положення про систему управління безпекою руху на залізничному транспорті: наказ Міністерства інфраструктури України від 24 груд. 2020 р. № 842. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0351-21#Text>

References

1. Ayala F. Analisis de los conceptos fundamentales de riesgos y aplicacion a la definicion de tipos de mapas de riesgos geologicos. Boletion Geologico y Minero. 1990. 101-103. № 2. P. 108–109.

2. Barhtouse L. Risk assessment – ecology. Mech. eng. 1984. 106. № 11. P. 36–39.

3. Deelen C. Methods for assessing the risk of environmental contamination / Risk manag. chem. environ.: Proc. NATO com. challenges Mod. Soc.

Pilot study risk manag. chem. environ. Oslo, Apr. New York; London, 1989. P. 25–36. DOI: https://doi.org/10.1007/978-1-4684-5604-2_3

4. Domingue G. Approaches to risk assessment (management) / Toxic. Subst. J. 1984. 6. № 2–3. P. 97–103.

5. Arefieva O.V. Planuvannia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv: monohrafiia. Kyiv: Vyd-vo Yevrop. un-tu, 2005. 170 s.

6. Bondarenko O.M. Formuvannia kompleksnoi systemy pokaznykiv dlia otsinky rivnia ekonomichnoi bezpeky aviakompanii. Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi: zb. nauk. prats. Vyp. 5. Kyiv: NAU, 2003. S. 155–160.

7. Varela F. Autopoiesis as a way of organizing living systems; its characteristics and modeling. Munich: Phren, 2000. P. 234–244.

8. Vasylenko V.O. Antykryzove upravlinnia pidpriemstvom: navch. pos. Kyiv: TsUL, 2003. 342 s.

9. Horiacheva K.S. Finansova bezpeka pidpriemstva. Sutnist ta mistse v systemi ekonomichnoi bezpeky. Ekonomist. 2003. № 8. S. 65–67.

10. Zhyvko Z.B. Ekonomichna bezpeka pidpriemstva: sutnist, mekhanizmy zabezpechennia, upravlinnia: monohrafiia. Lviv: Liha-Pres, 2012. 256 s.

11. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro systemu upravlinnia bezpekoiu rukhu na zaliznychnomu transporti: nakaz Ministerstva infrastruktury Ukrainy vid 24 hrud. 2020 r. № 842. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0351-21#Text>

Dmytro Bezzubov, Maryana Denysiuk

ORGANIZATIONAL AND LEGAL MECHANISMS FOR ENSURING THE SAFETY OF ECONOMIC ENTERPRISES

State University «Kyiv Aviation Institute»
Liubomyra Huzara Avenue, 1, 03058, Kyiv, Ukraine
E-mails: dbezzubov@ukr.net, 7495492@stud.kai.edu.ua

Goal: to formulate proposals for improving the legal framework for creating a security system for the activities of enterprises/business entities based on the results of an analysis of the organizational, legal and economic components of their activities, identified problems in ensuring security, and outlining models for ensuring the security of the activities of business entities and the security of entrepreneurship in particular.

Research methods: the main scientific methods of formal logic, system analysis and the classification method were used. The system analysis method was applied accordingly to determine special and general mechanisms of legal support for the activities of the enterprise. The method of formal logic allowed to determine scientific views on the problems of business security. The classification method allowed us to identify ways to further improve the institutional foundations of the administration of enterprise security. The forecasting method allowed us to outline ways to improve the organizational component of enterprise security. The modeling method allowed us to determine the place and role of organizational and legal elements in the system of ensuring the security of business entities. **Results:** the study of the legal foundations of administration of ensuring the highest level of enterprise security is part of the study of problems of applied economic science, philosophy of law, economic and international economic law. The main functions, principles and methods of ensuring the security of business entities are determined. The model of enterprise security is proposed as a set of conditions and indicators of its activity that form the environment of safe activity. The category of "autopoiesis of enterprise security" is defined, which is understood as an element of self-regulation of the enterprise security system. The results presented in this scientific article allow us to determine further steps for studying the problems of the organizational and legal component of ensuring the security of the activities of business entities. **Discussion:** the problems of increasing the level of security of business entities are applied from the perspective of the development of the philosophy of law and economic law. The proposal for the formation of an organizational and legal model of business security is under discussion. In a broad sense, it provides for a system of measures to ensure business security at the state level. Such measures are aimed at countering threats and dangers in all areas of society's functioning for the sake of stability and guarantees of achieving successful results of economic activity.

Key words: security object; security subject; security services; security system; autopoiesis; enterprise; business entity; business security.

Стаття надійшла до редакції 06.03.2025